

Mai számunk főbb tartalma:

Miért bukott meg Kolbay és miért ne menjen el Táray? -- A romániai talpfapanamáról. Szeszcsempészek eldorádója a cseh-román határon. -- Favállalatok krízise. -- Két kolozsvári ujságíró kalandja a Magyar Színházban. -- Bőrörületüzem Nagyváradon. -- Róna Dezső megverte Fekete Tivadart. -- Művészi botrány Szatmáron. -- Válasz Bulardának Váradra. -- Közgazdaság -- Sbt. Stb.

Miért bukott meg Kolbay Ildikó Budapesten és miért maradjon Táray Ferenc Kolozsváron.

Kolbay Ildikó budapesti „sikéről” már beszámoltak a kolozsvári napilapok. Leközlötték jóindulatu beállításai a kellemes kritikákat, de még így is jó adag naivitás kell ahhoz, hogy valaki ezekből a kritikákból a bejósolt sikert olvassa ki. Azt hiszem, Kolbay Ildikó ötödemeleti kis szobájában, ahová a lili is kényszeredetten megy fel, érzi a legjobban, hogy megbukott Pesten, könyörületlenül megbukott, cinikusan kiröhögtek s a Városi Színház, mely óvatosan három hónapra szerződtette, két hét múlva nagylelkűen visszaajándékozta Janovicsnak.

Kolbay Ildikó, a kolozsvári magyar színház primadonnája felment a magyar fővárosba, mert bebeszélték neki, hogy csak ott tud nagy, szédületesen nagy karriert csinálni. Ravasz, nagyravágyó lányka a Kolbay, aki hallott arról, hogy a Ganz-Danubius papírok és a színésznőknek van ma konjunktúrájuk szegény, megvadult Budapesten. Azt hitte, hogy azért, mert a kedves kolozsvári gimnázisták kocsit rendelték neki, csak hogy a szegény vaklovat kifoghassák, s azért mert Janovics Jenő ragaszkodott hozzá s a lapok hasáboakat írtak róla, mondott mindezek után azt hitte, hogy ő egy olyan nagy művésznő, akinek csak egyszer kell fellépni Budapesten s tout Budapest a lábai előtt fog fetrengeni. Mit tudta azt, hogy ahhoz, hogy Pesten valaki érvényesüljön, sőt karriert csináljon, jócskával több kell a tehetségnél, mit tudta ő azt, hogy a pesti színházakat alattomosan épített drótsövény veszi körül, melyben csupán elbotlik minden kis falusi wislány, aki nemcsak bámulni, hanem győzni megy fel Budapestre. Azt hitte, hogy ott is érdem lesz, hogy igyekvő ruháskait maga varija meg s hogy a kapunál kecsesen elbúcsúzik udvarlójától, akik Kolozsváron gyalog kísérték el a Majális utcáig, mert hát istenem, a kocsiban talán összesimult volna a térdük s az ilyen illetlenséget nem engedte meg. Kedves Kolbay Ildikó, én mindezt előre megírhattam és megjósoltam volna magának. De őszintén szólva helyesnek találtam, hogy Kegyedke egy kissé felmegy Pestre, mert már szivemből untam, hogy mindennap vezércikkemben jósolgassák az itteni lapok, hogy maga boldogít e ovábbi jelenlétével, vagy távozásával öngyilkosságba kergeti a direktorát. Hasznos iskolának tartottam, hogy elmenjen és szépen visszajöjjön ide, ahol megbecsülte a közönség s a színházi pénztár, mely minden hónapban 18,000 leit fizetett ki szépséges kacsóihoz.

Kedves művésznő, Ön nagyon hálás lehet a kolozsvári lapoknak, de bukását ötven száralékban mégis nekik köszönheti. Fiatal kollégám úgy írta Önről, mint egy tüneményről s ezt

Budapesten is, ahol tudnak arról hogy Janovics Jenő kulturát csinál, komolyan vették. Ne higgye, hogy Budapesten az a néhány tisztaszándéku és akaratu ember, akinek kényszerből, kenyérkeresetből még köze van a színház című Hitelbanküzlethez, nem gondol titkos irigységgel a mi gyönyörű munkát produkáló színházunkra, ahol az igazgató nem áll összeköttetésben befolyásos kerítőnőkkel s nem tárgyalja meg előre a darabok és színészek sikerét nymphomaniakus urhölgyek szalonjában. A kolozsvári magyar színház ma több mint Budapest összes színházai és egyéb lokáljai együttvéve, mert amit produkál, az még kicsiben és fogatekossaiban is nagyobb, tisztább és nemesebb, mint egész Budapest.

Maga művésznő, nemcsak a Cseh-szlovákiából importált s itt ügyesen fejlesztett tehetségét vitte fel a zavaros és mámoros Budapestre, hanem valahogy az itteni kulturerőnk reprezentánsa is lett s részben ez bukatta meg Pesten. Tudniillik, a nagy ujságcikkek, személye és szerződése körüli viták után magától többet vártak Budapesten, ahol nem meglepő, hogy a tizenhatéves maszasos házimesterlányból holnap nagy és ünnepezt művésznő lesz. Pesten, mint minden világvaróban nagyon kitanultak, ravaszok az emberek s bajos őket becsapni. Behirdettek nekik egy olyan színésznőt, amilyen még nem volt s kaptak egy nagyon kedves, tehetséges s igen tisztességes urleányt, aki nem dült be az interjuoló ujságíró svádájának s komolyan elhitte, hogy Pesten minden attól függ, hogy tehetségesebb és finomabb e mordjuk Biller Irénénél?!

Kedves művésznő és kedves hívei ezután az ötvenpercentes magyarázat után talán térjek át a másik ötvenpercentre, melyet már nem lehet a lapok számlájára írni. Nen Ön az első, igazán nem, aki megbukott Budapesten s megbukna ha a magyar színészet oda tendálna: Bucurestiben, Bécsben, Párisban, vagy Londonban. Én szívesen elismerem, hogy maga határozottan tehetséges, sőt azt is aláírom, hogy sok budapesti kollégájának adhatna kölcsön az ugynevezett szinpadit felkészültségéből, de miköze van mindennek ahhoz, hogy valaki egy világvarós káprázó és ragyogó szinpadon érvényesüljön. Ha majd megöregszem, s megszakiom azt a nexust, ami egy színházivállalatomon keresztül a színházakhoz fűz, kalauzt fogok kiadni kezdő színésznők számára, melyszerint nem tehetséges színésznőnek, hanem tehetséges nőnek kell lenni, mert a kettő között több, mint egy illatos hajszál különbség van. Maga megtanulta szerepeit, lelkiismeretesen járt a próbákra, pedig kár volt, mert ezt az időt

inkább az önadminisztrálás nevű ténykedésre kellett volna fordítani s szerepét elsősorban a szabónőjével, sikerét pedig egy jóbarátjával kellett volna megbeszélni. Vagy csakugyan annyira naiv, nem tudott arról, hogy láthatatlan huzatok vannak Budapesten a körüti felserepedett tözsdebizományosok és valutások bőrfőteles szobái s a budapesti redakciók között s hogy a maga fellépését Rákosi Szió megbecsülhetlen tapasztalataival tudta volna biztosítani. Kedves Kolbay Ildikó, Budapest légkörében erősebb falusi tudók is ki fulladtak már: szegény öreg Dezséri Gyulánk, akit a világ első színészei között lehet említeni, kávéházban énekel s talán még azt is megéri, hogy a Ferencvárosban részeg villamoskalauzok között fog tányérozni. Pedig a magyar kultuszminiszternek (Vas főtisztelendő urnak) levett kalappal lenne szabad beszélni egy Dezséri Gyulával s előbb jól kiüszítani a Nemzeti Színházat, hogy méltó legyen Dezséri befogadására.

Nincs miért sokat papolni ezekről a dolgokról, s komikus lenne a maga bukásáért egész Magyarországot felelősségre vonni. Nem is azért írtam meg a cikket, hogy hazajöjjön, mert úgy is haza fog jönni, de kikényszerítette belőlem az a hír, hogy Táray Ferenc csakugyan felmegy Budapestre. Igen szeretem és nagyrabecsülöm ezt a kiváló és lelkes művészt, kedvenc színészem Táray s sajnálnám, ha hasonló sors érné Budapesten. Ez pedig előre látható. Én jobban bizom Táray Ferenc tehetségében, mint a magáéban, de a tehetség épen úgy nem minden az ő esetében, mint a magáéban. Negyvenegy éves korában akar megbirkózni Táray Ferenc fiatalok intrikáival, kollégáinak rosszindulatával s azzal a rémes közönnnyel, mely minden idegent körülvesz Budapesten? Csodálom Tárayt, hogy nem látta józanul és higgadtan, hogy a siker, a taps, az ünneplés nem Táray Ferencnek, bemutatkozott színésznek, hanem Táray Ferencnek, a Kolozsvári Magyar Színház tagjának szólt s több volt benne a bús fájdalom, mint a vígság és öröm. Sovány menzakszton tartott erdélyi magyar fiúk tapsoltak a leglelkesebben Táraynak, szegény fiúk, akiket nagy jelszavakkal csaltak fel annak idején Pestre, s akiknek a szívük dobbanását elhagyott hazájukért idáig lehet hallani. Ezek a szegény, megcsalt, félrevezetett, Nemzeti szabadjegyekkel kifizetett erdélyiek kitétek magukért ezen az estén, s nem lehet tagadni, ez a fogadtatás befolyásolta meg a cinikus és fölényes pesti kritikát is. Nem akarok igazságtalan lenni: ha Táray az elfogódottságon keresztül is azt tudta nyújtani a budapesti Nemzeti Színház szinpadán, amit éveken át nekünk nyújtott, akkor meg is érdemelte a sok rulinos hivatalnokszinész után az elismerést. De mit gondolt Táray Ferenc, így lesz ez továbbra is; hagyni fogják a féltékeny öregek s az elszánt ifjú titánok, hogy ő a vállalkozó keresztül

emelkedjék? És — ne legyen bántó e figyelmeztetésem — a mi elszakadt erdélyi fiaink nem kapnak mindennap szabadjegyeket a színházakba, legkevésbé Bárdos Arthur luxusszínházába, ahol a finom lipótvárosi dámáknak elfacsarodna az orruk a rosszruhájú erdélyi diákok szegényszagától.

Aztán még valamit. Budapesten a színész ép úgy nem él és nem öltözködik a milliós gagejából, mint a színésznő. A magyar szinpad büszkeségeinek anyagi gondjait jótékony női kezek intézik el s ezek a kezek néha tulkövérek, néha ráncosok. A fiatalok ezt már egész természetesen találják, az öregek pedig jogosan szeretnének még egyszer fiatalok lenni. A budapesti színész magánélete innen, az erdélyi hegyek tiszta kékségén át látva egyenesen förtelmes. Ne menjen fel Táray Budapestre. (ts)

Bőrörület-üzem Nagyváradon.

Az embereken, nőkn és férfiakon vegyesen, valószínűleg a náboru utókövetkezményeként egy újfajta örület tört ki. A bőrörület. Egy új téboly, melyet éppen úgy nem lehet gyógyítani, mint viselkedésségnek azt a fajtáját, mely a feltűnési vágy nevű társadalmi tünettől származtatja magát. A bőrörület ragálya nyavalya s hogy nem lepte el itt egymásután az embereket, csak azzal magyarázható, hogy annak, aki a bőrimádók szektájához akar tartozni, tekintélyes ezreket kell a beruházásra fordítani.

A bőrörület egy bőrkabátból indult ki. Ezt a praktikus bőrkabátot valamikor pirosposztag kasznárok és gazdatisztek hordták vidéken s belül jó meleg báránnyal bélelték ki. A kasznár ur nem járhatott a tanyán hóban, esőben lordkabátban, mert a tehenek és lovak is kiröhögtek volna. Jó istállósága volt az ilyen bőrkabátoknak s ha a kasznár ur bejött a városba, megtelt falusi illattal az éterem, viszont az ilyen bőrkabátoknak tekintélye volt, a bőr alatt ropogós ezreket szagolt a pincér és cigány.

A háboru alatt a bőrkabát megtett a hadseregnek. Először autótisztek hordták, később sarkantyus katonaoorvosok, cvikkeres hadbírók és arrogáns softőrök s a vasutasok. A kabát színe átváltozott aludtvér feketére s mint ilyen jelentős szerepet játszott a forradalomban és kommunben. Azon a bizonyos októberi éjszakán bőrkabátba buntlott ferencvárosi késelők és ligeti hintások lövöldöztek eszeveszetten rekvirált teherautókról, melyeknek döbörgésére ma is sokan úgy emlékeznek, mint egy rémes álomra. A bőrkabát egyidőben estélyi és nappali belépő volt lopásokhoz, rablásokhoz, erőszakos szerelmekhez és mág-nás ékszerkezhöz. De a bőrkabátnak ez az aranykorszaka is letűnt egy napon s ime most mégis a bőrkabátot, mint az elegancia válogatott ruhadarabját üdvözölhetjük.

Ez az új modern bőrkabát belül nem kellemesen szőrös, belül szövet,

lehetőleg angol utánzat, illetőleg kívül szövet, belül bőr, ahogy hordani akarod azért a tíz darab rongy ezersért, amibe került. Ha a bőr van kívül, akkor be lehet gombolni egészen, de ha kifordítod s az angol hordod, akkor a nyaknál a felső gombnál hanyagul kikell fordítani a belsőt, hogy lássa mindenki, hogy neked, ha már másutt nincs, belül bőröd van. Az ilyen kabát új formát ad elnyűtt alakodnak, úgy nézel ki, mintha a nyakad alatt két kipödrött vörös kutya nyelv lihegne.

Nálunk a bőrőrületet Nagyváradon gyártják mesterségesen és terjesztik. Ott van a bőrőrület-üzem. Egész józan, sőt tuljőzan üzletemberek elégitenek ki különböző állathörökkel s e tekintetben legpenészebb kívánságaidat is teljesítik. Hatalmas forgalmat csinálnak, ami letagadhatatlan ügyességüket és állat és emberismeretüket bizonyítja. Az utcában, ahol az üzem van egész józanul mennék be az emberek s vörösbőrrel és kész örülteként jönnek ki. Eddig a nőkre lehetett fogni mindent. Ma a férfiak hisztériásabbak. A bőrőrület inkább a férfiak között hódít. A nők már a világ teremlése óta tudják, hogy mit ér a bőr. Mondjuk a legjobb bőr.

Róna Dezső színigazgató megverte Fekete Tivadart

Botrány a művészet nevében — hitelrontásért.

— Aradi tudósítónktól. —

Számtalanszor lefestette már a „Tükör” Róna Dezső aradi színigazgató portréját, több alkalommal jelent meg már hasábjainkon és másutt is nem éppen hízelgő cikk az aradi színházkuruzsló viselt és gyakran elviselhetetlen dolgairól, melyek minden mátra alkalmasak voltak, csak arra az egyre nem, hogy velük méltóan reprezentálják a magyar színészetet, a magyar kulturát.

Az elmúlt hét péntekjén Róna újabb botrányal felelt a közhangulatnak, mely már teljesen ellenefordult az aradi magyar kultúra piócájának. Róna Dezső pénteken kora délután megvert valakit, aki újságíró. Nem volna fontos, névszerint ki volt a szenvedő fél, csak az a tény a fontos, hogy Róna ellene írt cikkek és működése ellen írt kirohanások további megjelenésének megakadályozására ezt a módot: a megverést tartotta legcélszerűbbnek. Ez az ugynevezett *Róna-mentalitás*. A verést szenvedett újságíró máskülönben *Fekete Tivadar*, egy közismerten gyenge fizikumú ember. Az a *Fekete Tivadar*, akit éppen a „Tükör” rajzolt meg egyik multikori cikkében olyannak, amilyen: tehetségesnek, betegnek, befolyásolhatónak és mi tagadás: határozatlannak. *Fekete Tivadar* cikksorozatát indított az erdélyi színészek, színésznők, színigazgatók ellen, így került több elnagyolt szatíra közé a Róna Dezső ellen írt és egy temesvári hetilapban megjelent támadás is.

Erre és sok más összegyűlt fájó emlékre volt felelet Róna szerint az a verés, melyet bottal kezében mért a gyengetestű, de talán éppen ezért harcias Tivadarra.

Pénteken délután nagy társaság ült egyik aradi kávéházban, közöttük kolozsváriak is, átrándult újságírók és aradi színészek.

Később feltűnt az ajtónál *Fekete Tivadar*, aki azonban nem élvezhette nyugodtan a kávéházi levegőt, mert néhány perc múlva Róna Dezső megbántott aradi színigazgató arca piroslott a messze sikon-távolból...

Mit tesz erre egy értelmes ember? Elkezd hangosan kiabálni:

— Nem én írtam a cikket! Nem én írtam a cikket.

És közben már gyenge testét von-szolja is a hátsó kijárat felé, azaz futásnak ered. Róna bosszút kiált, utánarohan, üldözőbe veszi.

Ilyen menekülő és üldöző futásban kerültek a „Vadászkürt” elé, a hol Róna utólrerte az erejéből kifogyott *Fekete Tivadart* és sokak szemeláttára ültelgelni kezdte.

Szecssempészek eldorádója a cseh—román határon.

(Máramarosszigeti tudósítónktól.)

Az új konjunkturális lehetőségek legjövödelmezőbb ága, a csempészség. Románia csempészetét legnagyobbbrészt a cseh—román határ mentén, Szatmár és Máramarossziget közötti vonalon bonyolítják le évek óta. Jödeig különösen a marha, termény és tojás-csempészetek foglalkoztatták a hatóságokat, újabban azonban a mindnagyobb arányokat öltő szecssempészet tartja izgalomban a határmenti városokat és általában az érdekelt és súlyosan érintett erdélyi szeszkereskedelmi köröket.

A többi csempészet ágak leleplezése után a közfigyelem erre a jövödelmező illegitim üzletágra terelődött át. Jelenleg különösen a hírhedt szatmárvármegyei szecssempészeteket tárgyalják. Ebből az évek óta üzött visszaélés-sorozatból közlünk szigeti munkatársunk tudósítása alapján részleteket.

J. Zs. ismert és tekintélyes szatmári szesznyakereskedő körülbelül három éve, a nagyban dolgozó halmi szeszyárosok pedig mintegy két éve, hogy megkezdtek a szesz-kivittel Csehszlovákia felé az adómentes permissziók alapján. Miután azonban Csehszlovákiának elegendő belső termelése van, így természetszerűleg nem engedi be az idegen ország termelését, aminek viszont logikus következménye, hogy titokban folyik a szecssempészség.

Ezt meggátolni szinte lehetetlen is, mert a határmenti falvak lakói az adózott szesz külföldre csempészését kis mértékben, esetenként, egyéni iniciatívára üzik, mivel ez egyik legjobb kereseti forrásuk.

Egészen más a helyzet J. Zs.-vel és általában a nagy csempész vállalkozókkal, akik összeköttetésekkel és nagy pénzekkel permissziókat jártak ki a szesznek adómentesen, szekereken való kicsempészésére.

Szabálytalanok voltak az ilyen engedélyek, mert legális adónélküli exportengedélyeket szabályszerűen csak vasútra, szállítás esetén adnak, az anomáliák megnehezítésére és lehető megakadályozására. A szokol emelkedéséig dacára a literenkénti 25 leies adókedvezménynek, a nagy költségeknek, az addig kedvezőtlen szokol árfolyamnak és az állandó szigorú cseh határfelügyeletnek, — nem is fejlődhetett ki a tényleges kivitel, annál inkább azonban a tiltott belföldi értékesítés, a belföldi használatra 25 lei fogyasztási adóval sújtott szesszel szemben. Nyílt titok, hogy az exportált adózatlan szesznek legnagyobb része visszafolyt a határról és belföldön került forgalomba.

Fel sem tűnt ezért addig Csehszlovákban a megszámlálhatatlan waggio-

Annyira belemerült a kiválóan verekedő igazgató a harcba, hogy a végén a sétatotját el is őrte *Fekete hátán* (Ezért a házikárért bizonyára a tagoktól le fog vonni botilletéket is!)

Végre mindketten megunták a verekedést, Róna is, de különösen *Fekete Tivadar*, aki szenvedő arccal kiáltotta az egyes verekedés-szünetekben világga, hogy:

— Nem az a legény, aki adja, hanem aki állja!...

nokra rugó, nálunk adómentesen kiszállítottként elszámolt romániai csempészeit szesz beözönlése és csak újabban vált valamennyire érezhetővé, — a szokol emelkedése óta.

Ezért állítólag diplomáciai lépésekkel érték el a csehek nemrégiben a szecssempészetnek minden formájában való betiltását.

A kicsinyben működő csempészek azért tovább dolgoznak, de kis tétel adózottan vásárolt szeszekkel, nagy óvatossággal, míg az adózatlan szesz-kivittel eddig nem sok vizet zavart ottan.

A megindított és még most is folyó vizsgálat oda irányul, hogy ellenőrzést kijátszva, miképpen sikerül fentti vállalkozóknak literenként teljes 25 leies adóelengedést kapni a csempészetre, ami nagyjösszegű ajándékozást jelent a köz rovására.

Továbbá fizették-e a megfelelő összes adókat, a több ezer hektoliter kicsempésztett szesz horribilis jövödelme után, tekintve, hogy csak maga az elengedett adó jelent literenként 25 lei hasznót. Végül pedig ki akarja deríteni a vizsgálat, hogy ki lett-e valóban csempészve minden egyes tétel, ami igen érthetetlen, tekintettel a cseh határrendőrség állandóan váitakozó jellegére, mely mellett még a kis tételek is nehezen csúszhattak át.

A vizsgálat befejezése után részletes beszámolót fogunk írni az eredményről, mely kétségtelenül nagyérdekességű eseménye lesz Erdély szeszkereskedelmi életének.

Egy bihari magyar nábob halála.

Szűts Dezsőtől már olvastam egy cikket a *Nagyvárad*-ban, azt hallom, hogy hazajött Váradra, mégis csak tíz sorban írta meg a *Nagyvárad*, hogy egy bihari földbirtokos, *Tóth István* meghalt. *Tóth István* nem volt olyan földbirtokos, amilyenből sárga cizmában és pepita bricsesben százával szaladgálnak, talán az utolsó bihari nábob volt, aki valamikor nagy szerepet játszott a zsenit Biharmegye életében. Én erről a *Tóth* családról, melynek a meghalt öreg ur tagja volt, ma is sok kedves és eredeti dologot hallok, *Szűts Dezső* azonban igazán ismerte őket s leginkább ő tudna írni róla és lováról, — mely előbb tűnt el, mint ő, — nekrológot. Az ellünö emberekkel ma elmúlt idöket is bucsuztatunk s az öreg nábob regényes alakja volt ennek a régi álomszerű világnak. Hetven évet élt az öreg ur, de valójában többet élt a hetven év alatt, mint a mai idökben heten. A fejfájára ezt kellett volna írni: itt nyugszik egy magyar nábob, hetven évet élt, ur volt, sok boldogságot csinalt, mindenkinek haszna volt a jókedvöböl, az Isten nyugtassa.

Művészeti botrány Szatmáron.

Papp Aurél festőművész, a filharmonikusok és Enescu.

Az európai híru hegedűművész, *Enescu* erdélyi körútján a napokban Szatmárra is eljutott. hogy művészeit a vidéki város zenebarát publikumának is bemutassa.

Enescu azonban sietett kisajátítani a szatmáriak zenében szuverén hatalmassága, a Filharmonikus Egyesület, mely nagy ambícióval rendezte meg az érdeklődéssel kísért hangversenyt, azonban csak zártkörű estélyen, kizárólag a Filharmonikus Egyesület tagjai részére.

Egy kibuvó azonban mégis volt, a tagokon kívül meghaligathatják mások is *Enescu*, — abban az esetben ha a jegy árán felül száz lei beiratási díjját is lefizetnek, mint új tagok.

Érthető volt tehát az egész város megbotráncozása azon, hogy a filharmonikusok milyen drágán mérik *Enescu* művészetét és ebből kifolyólag nem egy hangos jelenet játszódott le az estély megkezdése idején az *Uránia* mozgósínház pénztáránál ahol a hangversenyt tartották. Legérdekesebb és a szatmári intellektuális és művészkörök egyetlenkedésére legjellemzőbb eset megírásra érdemes már csak azért is, mert egyik hőse *Papp Aurél*, az országoshíru festőművész volt, aki soha, egyetlen esetben sem titkolta el megvetését és rossz véleményét a művészet, kultúra, irodalom dilettánsaival szemben, akik állandóan kikönyökölik maguknak a diszes helyeket a Művészet fórumán és akiket mindig a legnehezebben lehet levakarni a nyilvánosság csábító, vonzó pódiumáról.

A filharmonikusok egyesületén kívülálló művészbáratok között *Papp Aurél* is jegyet akart váltani a pénztárnál.

Nem adhatunk jegyet, csak tagoknak! De Ön művész ur bemehet jegynélkül.

Rajtam ne gyakoroljanak könyörületességet, én megfizetem a belépődíjat és kérek jegyet! — váaszolt energikus hangon *Papp Aurél*.

Kényelmetlen helyzet keletkezett, mert a festőművész, akinek kiváló összeköttetései vannak, nem merték elutasítani e követelésével. *Papp Aurél* azt az álláspontot foglalta el, hogy egy európai híru művész hangversenyét nem szabad egy egyesület üzleti céljaira felhasználni. Amikor a helyzet túlságosan kiéleződött, dr. Havas Miklós a filharmonikusok elnöke egy hirtelen támadt udvariassági ötlettel próbálta elsimitani.

— *Enescu* mester kíván Önnel megismerkedni, művész ur, sziveskedjék velem fáradni.

— Ön Havas doktor ur, akinek valóban semmi köze a művészethez, ne fáraszsa magát azzal, hogy művészeket összehozzon. Majd megtalálom én a módját, hogy az ön közvetítése nélkül megismerkedjem *Enescu*-val. Még akkor is, ha nem hallgathatom meg a koncertjét, mert nem vagyok a filharmonikus egyesület tagja.

Biztos tudomásunk van arról, hogy *Enescu* Szatmáron is, mint Erdély más városaiban, önálló hangversenyt akart rendezni és a filharmonikus egyesület

csaknem presszióval bírta rá a művészt, hogy tagtoborzó céljainak a szolgálataiba álljon. Ez az akció csak a filharmonikusoknak kedvezett, de rosszul járt a művész és rosszul járt a nagyközönség is, amelynek igen széles rétegei kiszorultak a hangversenyről a beíratási díjjal százötven lejben megállapított helyárák miatt.

Rét kolozsvári újságíró kalandja a Magyar Színházban.

Ez egyszer, a tradícióktól eltérően a riporter nem a közönségről, nem a közönség körében történetekről ír. Most kivételesen a riporter riporterekről mond el egy esetet, mely az elmúlt héten történt, Kolozsváron, a Magyar Színházban, egy izgatmas dráma előadása közben.

Alig, ketten-hárman a közelülők látták a szokatlan jelenetet, így hát nem is került a nyilvánosság elé és nem jutott az ilyen eseteken kárörvendő nagyközönség tudomására.

Egyik híres pesti író májerlingi drámájának kolozsvári előadását megnézte két ismert helybeli újságíró is, akik unatkozva és egyes előadásbeli fogyatékoságokon bosszankodva hangosan diskuráltak egész idő alatt. Különösen a Magyar Színház egyik művész nőjét tárgyalták nem épen hízogó megállapítások kíséretében, mert a különben szimpatikus művésznő a leghatásosabb és legkomolyabb jelenet alatt többször hangosan elnevette magát, amivel az egész előadást tönkretette. Megölte és szétrombolta még azt a csekély komoly hangulatot is, amit a közönségből Vajda Ernő drámai gidse ki tudott váltani.

A két újságíró előtt egy idősebb uriaszony ült, aki a hangos beszélgetés miatti felháborodásában többször hátrafordult és leintette, lepisszgte a zavar-talanul diskurálókat, akik viszont mindezzel semmit sem törődve tovább zavar-ták a hölgyet, sőt rá is szóltak, le is mosolyogták, egyszóval fölényesen elintézték.

Néhány percig tűrte az uriaszony a fölényes modort, míg végre kirobbant a vulkán, elfogyott a türelem és mit sem törődve a konvencióval, mely ritkán enged meg előadás alatti kalandokat és botrányokat,

hirtelen fordulattal hátránézett, a két újságíró szeme közé és mivel azok még mindig kinevették, egyszerűen szembeköpte őket.

A két újságíró erre — képzeljék — mit tett?! Mert mást mit is tehetett volna. Elővették zsebkendőiket és egy előkelő mozdulattal letörölték arcukról a szenteltvizet.

Ez volt a két újságíró kalandja a színházban. Mert végeredményben jobb hiányában ez is kalandnak tekinthető...

SÁNDOR ÁGOSTON

utóda cégnél

békebeli női és férfi

bőrkesztyűk

ujra kaphatók!

Férfidivatkülönlegességek

Férfi fehérneműeket mérték után vállalunk!

Férfi francia, French-Ing 270 L
Valódi „Pichler“-kalap... 300 L

A talpfa...

Kik szállítanak talpfát? — A magyar államvasutak versenytárgyalására hét erdélyi cég tett ajánlatot. — Mit mondanak a fások?

A romániai talpfapanamáról irt cikkeinkre, melyekben visszaélésekre hívtuk fel az illetékesek figyelmét, semmiféle vizsgálat nem indult meg. Pedig cikkirónk részéről elhangzott a vád: a talpfaszállítások körül súlyos visszaéléseket követtek el, melyekkel nemcsak megkárosították az államot, hanem hozzájárultak bizonyos mértékig a vasúti szerencsétlenségek előidézéséhez is.

Ezt a vádat cikkeink írója fenntartja s a közvélemény ennek alapján jogosan követelheti meg a legszélesebbkörű vizsgálatot. A vizsgálatot természetesen csakis elfogulatlan szakértők bevonásával képzeljük el s évekre visszamenőleg át kell revidálni az összes szállításokat, illetve átvételeket.

Fások körében az a vélemény, hogy itt semmiféle visszaélésről nincs szó, illetve nem lehet, már azért sem, mert Románia oly nagy mennyiségű talpfát termel, mint Csehszlovákia s a talpfacégek örvidenének, ha ma a primat alpfákat el tudnák helyezni. Az érdekeltek emellett nem is tartják magukra nagy üzletnek a CFR-nek szállítani, mert az tulajdonosnyan állapította meg alpfát árát, az exportot betiltotta s ezzel a talpfatermelést a tönk szélére juttatja. Valószínűleg nem olyan tragikus a helyzet s tulajdonosnyan nem lehet venni egy fás nyilatkozatát, mely szerint Romániában a talpfákat legközelebb felfűrészelik s tűzelőfának fogják eladni.

A helyzet az, hogy a talpfacégek, melyekből mintegy tíz nagy számottevő van Erdélyben, mindent elkövetnek, hogy a talpfa árát feljavítsák s minél nagyobb szállításokat biztosítsanak a CFR számára. Emellett az érdekeltek erőteljes akciót indítottak az export-tilalom feloldására, melyet kifelé azzal indokolnak, hogy a tilalomra szükség nincs, mert a termelés sokkal nagyobb, mint amennyit Románia felhasznál. Az export-tilalom most közelebből is igen érzékenyen érintette az érdekelteket, mert a Magyar Államvasutak versenytárgyalást hirdettek, melyen a CFR rendes szállítói közül heten vettek részt, de csak az ugynevezett vicinális tölgytalpfával, mert a normál talpfa kivételét eddig nem tudták keresztülvinni. Most csak az a kérdés — ha kellemetlen is ez részünkről — hogy fogják minősíteni a külföldi szállítmányokat?

Érdekesnek tartjuk közölni az erdélyiek ajánlatait, melyek az alábbiak:

Matrovič Mór és fia, Arad	11500 db
Képiró Sándor, Sarkad	10000 „
„Kronos“ faipar, Cluj	10000 „
„Kronos“ faipar, Cluj	10000 „
„Kronos“ faipar, Cluj	5000 „
„Kronos“ faipar, Cluj	5000 „
„Kronos“ faipar, Cluj	50000 „
Erdélyrészi Faegyesület	60000 „
Béltéky uradalom Erdőgazd. r.-társ	
Szatmár	3000 „
„	12000 „
„	20000 „
„	30000 „
Szatmári faterm és gépfűrész, Sztmár	4000 „
„	20000 „
„	10000 „
„	6000 „
Szudrics, Petroszi erdőkit. részv.-t.	2490 „
Oradea-Mare	7200 „

Az erdélyi talpfacégek — mint kitűnik — tényleg igen jelentős készletekkel rendelkeznek s felveszik a konkurrenciát a csehszlovákiakkal. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne igyekeztek volna, amint cikkirónk kifejtette, a skart talpfákat is elhelyezni. Ha az érdekelteket hallgatjuk meg, egyebet sem hallunk, mint panaszokat és a legsikerültebben mutatják ki a ráfizetéseket.

Ezekben minden okunk megvan, hogy kételkedjünk s a vádak tisztázására sem alkalmas a hallgatás. S nem elintézés az sem, melyet szintén érdekelt részről hallottunk:

— Ma mindenütt vannak visszaélések és panamák, miért ne lennének pont a talpfánál? De ez sem veszélyesebb, mint a többi...

Válasz

Dimitrie Bularda urnak

Nagyvárad.
Primária.

Tisztelt Uram!

Ön egy ajánlott levelet intézett hozzám, melyben felszólít, hogy nevezem meg, ki írta a „Tükör“ november 26 iki számában „Titokzatos eset Nagyváradon stb.“ című cikket. Szíves levélére közlöm, hogy erre nem vagyok hajlandó, mert a cikk szerzőjét egy lap csak a vizsgálóbíró előtt köteles megnevezni, Önnek jogában áll ezért a cikkért a bírósághoz fordulni, ahol aztán eldől, kinek van igaza: Önnek, vagy a cikkirónak.

Csak azt nem értem, miért méltóztatik úgy aláhuzni és kiemelni, hogy Ön a Primáriánál van Oradeamaren? Mi erős idegzetű emberek vagyunk. Megirtuk már a mondanivalónkat polgármesterekről, főispánokról, sőt miniszterekről. Még a magyar világban is. Sőt. Akkor inkább.

Rendíthetetlen idegzettel:
Felelős szerkesztő.

U. i. Szíveskedjék közölni, hogy mit csinálunk a 3 lejes és 10 banis bélyeggel, mely b. leveléhez volt csatolva? Továbbá úgy privátim érdekelne minket, hogy Balogh Miklós és Schwartz Adolf urak mit óhajtanak tölünk, hogy ők is alákanyarintották a levélre b. nevüket? Talán ők is megakarnak velünk ismerkedni? Örvideni fogunk a szerencsének.

Eladók!

Férfiöltöny, télikabát, felöltő, 44-es és 37-es női cipők.
Szentgyörgy-tér 2. szám, emelet.

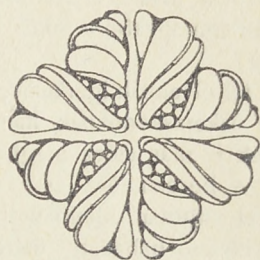
TÖBB CSALÁDI

ház a belvárosban ELADÓ, ugyanott több butorozott szoba és egy szoba-konyha lakás kiadó.

GRÁF GYULA

irodája. Cluj, Strada Regina Maria (Deák Ferenc-u.) 38. sz. I. emelet.

JANUÁR HÓBAN
JELENIK MEG
TÓTH SÁNDOR

SZATIRIKUS RIPTJÁ, A
VÁGÓHID

Az AMBRA CRÉM

a legbiztosabb hatású
arcszépítő és bőrápoló
Főraktár:

EMKE-DROGERIA, Kolozsvár

RAGLAN

férfi és fiu-ruhák

Neumann M.

cégnél

Cluj, Piața Unirii 14.

Uridivat-
cikkeket

a „Kalap-
király“-nál

Cluj, Főter (volt Jeszenszky üzlet)

vásároljn!

Kovács Testvérek

textiláru nagykereskedése

NAGYVÁRAD 2 szám alatt.
Kossuth Lajos-u.

KÖZGAZDASÁG

Favállalatok krízise.

Egy fatermelő cég nyilatkozata: válságos tél előtt, a nagyvárosok tüzfahányban, tűnkrémeknek a fások.

A szegényeknek is van néha szerencsájuk, lám az idén is. Az igazi, kemény, csipős tél későn áll be és bár már fűteni kell, de semmiesetre sem olyan mértékben, mint máskor ilyen időkben.

Csak tartson tovább: mondják az emberek, tartson tovább a jóidő, drága a fűtőanyag.

Az idei tél olyannak ígérkezik, hogy nemcsak a fatermelőknek, hanem a közönségnek is már előre megfájulhat tőle a feje. A hosszú ősz csak a fatermelőket sújtotta, ellenben a vagonhiány olyan hallatlan méreteket öltött, hogy még az elmúlt napokban is nagyrészt üresek voltak a fatermelők.

A tüzfahány mostani helyzetéről egy nagy fatermelő cég az alábbi informatív kijelentéseket tette a „Tükör” munkatársának:

— A tüzfahány az utóbbi hetekig csaknem teljesen stagnált, bár most már némi javulás állott be ebben.

A stagnálásnak két fő oka volt, az egyik, hogy az időjárás nehezen akart téli válni, a másik pedig, — és ez a természetellenesebb ok — hogy amidőn az exportőröknek meg volt a lehetőségük a fakivitelre, akkor a

kormány a vámsorompó lezárásával presszionálta a fatermelőket, hogy előbb 50.000 vagon tüzfát adjanak le a közintézményeknek.

Ebben az időben a cseh és jugoszláv piac meglehetősen fellendítette az exportot annyira, hogy a magyarországi nagy fatermelői kontingenst ők vették át.

Ma csaknem úgy áll a helyzet, hogy a cseh valutában történő magyarországi vásárlások kedvezőbbek, mint a leiben való vásárlások. De ha volna is mód az áru elhelyezésére, akkor sem igen tudnánk szállítani, mert a CFR alig rendelkezik exportvaggonnal.

Az a sokszor felhangzott és egyes körökben visszhangra talált panasz, hogy Erdély nem látja el tüzfával a fővárost, — indokolatlan, mert még a kötelező szállításokra sincsen vagon. Mindig azzal ütik el a dolgot, hogy a vonalak zárva vannak.

Ide, Kolozsvárra is kevés fát lehet szállítani a közeli gazdag fatermelői helyekről. Hetekbe, nagy kiharásokba kerül, amíg valahol sikerül egy-egy vaggont csipni, ami aztán nagyon sokat jelent. Ennek azután az a súlyos következménye, hogy a kolozsvári piac még december első felében sincs teljesen megtöltve téli tüzelőanyaggal.

— A faárak az utóbbi időben visszamentek, mert a fatermelők mindenáron szeretnének tudni a fán. De mihelyt beállanak a valódi hideg téli napok, mindenütt soha nem látott óriási árak lesznek a fának, sőt egyáltalán nagyon nehéz lesz kapni; annak dacára, hogy a fatermelők a fa olcsóbb, mint volt. A fatermelésre rendkívül nagy terhek nehezednek.

Az állam által lekötött 50 ezer vagon fából a CFR 25 ezret kap.

Kényszerítő körülmények hatása alatt is valószínűleg redukálni fogják a kitermelést, mivel a nagy szállítás ugyanis lehetetlen a vagonhiány miatt.

Ezeket mondta informátorunk a külsőben álló tél válságos napjairól és a tények máris igazolják a talán peszsimistahangu, de valóságokon alapuló nyilatkozatát.

Az új területek ipara. Megjelentés előtt áll Erdély és Bánát képes ipari és kereskedelmi almanachja, melyet lapvállalatunk ad ki. A hatalmas anyagot, melyet bőségesen szolgáltatott a csatlakozó területek fejlődő gyáripari és kereskedelmi élete, most rendeztük sajtó alá kiadványunk első kötete rövidesen megjelenik. Az almanachra vonatkozó minden megkeresés kiadói hivatalunkhoz intézendő.

Meghívó. A kolozsvári husiparosok bör- és egyéb melléktermékeket értékesítő szövetkezetének 1923 december hó 26-án d. u. 3 órakor a Husiparosok Szövetségének disztermében Kriza utca 12 (Str. Anton Pan) megtartandó rendkívüli közgyűlésére. Tárgysorozat: 1. A közgyűlés megnyitása, jegyzőkönyvhiitelesítő jelölése, határozatképességének megállapítása. 2. Határozathozatal az alapszabályok 10 §-c) pontja értelmében (18. § a pont). 3. Indítványok, melyek azonban a közgyűlés megtartását 8 nappal megelőzőleg az igazgatósághoz írásban benyújtandók. Cluj—Kolozsvár, 1923 december 7. Réthy Károly s. k. elnök, Sikó Lajos s. k. cégjegyző.

Az Erdélyi Gazdasági Bank Rt. Cluj—Kolozsvár, Str. Regina Maria 49. sz. alatt levő intézeti helyiségében 1923 december 23-án délelőtti 11 órakor rendkívüli közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Az alaptörvények 2.000.000 lejről 10.000.000 lejre való felemelése. 2. Igazgatósági tagok választása. 3. Az alapszabályok 5., 19., 24. és 31. §-ainak kiegészítése, illetve módosítása. 4. Esetleges indítványok. Ezen közgyűlésre a t. részvényesek ezennel meghívottnak. Cluj—Kolozsvár, 1923 december hó 1-én.

A maximálisokhoz. Kolozsváron a maximálisokat a már jól ismert szakértelemmel végezték. Erre csak néhány példát hozunk fel. A káposztát, mely maximálás nélkül 2 lej 50 banl volt, 6 lejre maximálták. A marhahusból készült szelet vendéglői ára 18 lej, viszont egy szűszüli, mely sertésből készült, 12 lej. Az nem befolyásolta a maximálást, hogy a sertés háromszorosa a marhahusnak. A maximálás azonban egyet máris elértek. A vendéglői étlapok siralmasan néznek ki, s a mészárosoknál kezdetét vette ismét a protekciós rendszer. Az ilyen maximálásra ráfizet a közönség.

Gyárak és iparvállalatok figyelmébe! Sajtó alatt van lapunk kiadásában Erdély és Bánát ipari és kereskedelmi almanachjának első kötete. Minden gyárat, iparvállalatot érdekel az a nagyszabású kiadvány. Megkeresések lapunk kiadói hivatalához intézendők.

A „Tükör” példányainak ára mai számától kezdve 3 leu.

Karácsonykor, mindenki olvasni fogja a *Színház és Társaság* gyönyörű kiállítású karácsonyi számát, mely dupla terjedelemben, tele érdekes fényképekkel és cikkekkel jelenik meg. Aki az ország legkedveltebb és legolvasottabb képeslapjára egy félévre előfizet, az díjtalanul kapja meg a karácsonyi albumot, melynek ára 15 lej lesz. Előfizetéseket elfogad a kiadói hivatal: Cluj—Kolozsvár, Transilvania-szálló.

Sándor

Calea Regele Ferd. No. 18

Kötött, szövegtől és rövid áruhagy választékban

Testvérek

Mindent megtalál!!

Erdély legnagyobb áruházában

a „Parisien áruház”-ban

Cluj—Kolozsvár, Calea Regele Ferd. 12. (volt „Dacia” kávéház).

KOLOZSVÁRIAK TALÁLKOZÓ-HELYE NAGY-VÁRADON AZ ELIT-KÁVÉHÁZ

KÖZGAZDASÁGI BANK

Foglalkozik a banküzlet minden ágával.

Cluj—Kolozsvár, Str. Memorandului 20.

Legszebb nyomtatvány

a

Minerva
R.-T.

nyomdájában készül.

RÖTH angol posztóáruház Oradeamare, Szent László-tér

Ha jó sört akar inni, kérje mindenütt csak a

CZELL-féle

MONOSTORI SÖRFÖZDE GYÁRTMÁNYAIT:

a híres duplamalata barna vagy a közkedvelt világos

„Hercules”

„Monostor”

tápsör különlegességet,

cacaci sört. rrrrrr

Győződjön meg

személyesen a leszállított árakról!

Nagy szállítmány ROSENTHAL-étkészlet, vendéglői felszerelés érkezett raktárra!

Ovál és blondell keretek nagy választékban!

Képeretkészítést 24 óra alatt készítenek! Egy literes boros üveget gyári áron alul szállítók!

Tányér, duplaerős, mely vagy lapos L 16—, Tányér, duplaerős

csemege L 12—, Teás csésze, angol forma, hozzávaló kis

tányérral L 20—, Fekete-kávés csésze hozzávaló tányérral L 18—

Főüzlet: CLUJ
Telefon 10—02.

FISCHER

Fiók: TG. MURES
Telefonszám: 2—97.

CLUJ, PIACA UNIREI (VOLT MÁTYÁS KIRÁLY TÉR) 13. SZÁM.